రాధ పెళ్ళికి వెళుతున్నాని.

వాళ్ళక్కయ్య కూతురి పెళ్ళట; రమ్మని వాళ్ళు బాగా మరీ బలవంతం చేస్తే సరే అని రాధని వెళ్ళమన్నాను.

“ఆఖరికి కనుక్కున్నావే కాదు గదూ!” అన్నాను నవ్వుతూ.

“ఏమిటండీ—!” అంది రాధ తెల్ల మొహంవేసి.

నేను జవాబుగా నవ్వేను. అలాటి చిలిపినవ్వు చూస్తే రాధకి కోపమేనా వొస్తుంది; ఉడుకుమోత్తనమేనా వొస్తుంది.

“ఏమిటండీ అది! నవ్వుతా రేమిటి?”

అంది రాధ; తను కూడా నవ్వుతూ విషయం గ్రహించలేని అసహాయతని వొప్పుగుంటూ.

“అదేనే! మా ‘ఫ్రెండు’ పేరు!”

నిజంగా రాధ కనుక్కోలేదని కాదు. నేనెన్నిమాట్లడిగినా “మీ కెందుకు లెద్దురూ పరాయి ఆడవాళ్ళ గొడవలూ?” అనో, ‘ఈమారు కనుక్కొని చెప్తా న్లెండి—’ అనో తప్పించుకుంటోంది రాధ.

‘ఛీ—మీ కింకా చిన్నతనం పోదేమీ?’ అని రాధ కోపం నటించింది.

‘నీకు పుణ్యముంటుంది; పేరు కనుక్కొని చెప్పి మరీ వెళ్ళు. ఓ ఉత్తర మ్ముక్క రాయాలన్నా పిల్చుకోవాలన్నా మా చెడ్డ యిబ్బందిగా వుంది!’అన్నాను— మళ్లీ చిలిపిగా నవ్వి.

‘బాగానే వుందండీ వరసా. ఎవ రేనా వింటే నవ్వగల్రు’.

‘అదిగో దే—నా బాధ నీకే మర్థమవు తుంది? నిన్ను పిల్చినట్టు ఏమే అనీ ఒసే అని పిలుస్తే ఏం బావుంటుందీ, కొత్తిగాను!’

‘అంతే అంతే—అంతలో వుండన్న మాట. కట్టుగున్న పెళ్లాన్ని గనక ఏమే అని పిలుస్తారు; పరాయిపిల్లని పిల వాలంటే మాత్రం ఏమండీ సుబ్బలక్ష్మి గారూ అని పిలవ బుద్దేస్తుందన్నమాట!’ అంది రాధ.

‘అమ్మయ్య! దొరికేవు! అయితే మా ఫ్రెండు పేరు సుబ్బలక్ష్మన్న మాట! మొత్తమ్మీద ఏదో విధంగా నాకు సాయం చెయ్యకుండా వుండలేవు.’

రాధ లేచి వెళ్ళింది; విసుగు ప్రదర్శిస్తూ.

“సుబ్బలక్ష్మీ నీ ముక్కు—సూదిగా వున్నాదీ.

సూదీ ముక్కు—మీద—చురుకైన కళ్లు న్నాయ్—” అని గానంచేస్తూ వెనకాతలే వెళ్ళాన్నేను. స్నానపుగదిలో దూరి వల్లవికి స్వరంపోసి నానా అల్లరీ చేసేను. స్నానమై యివతలికొస్తూవుంటే రాధ అక్కడ నిలబడి రెండుచేతులూ నడుమ్మీద సత్యభామ పోజులో బిగించింది. ఎర్రగా చూస్తున్నాదని అర్థమైంది. అటు చూడకుండా ఇంట్లో కెళిపోయేను.

ఏడాదైంది ఆ యింట్లో అద్దెకి దిగి. వీధివేపుగదులు కిందొకటీ మీదొకటీ. కింద గదిలో ప్రవేటుట్యూషన్లు చెప్పుకుందికీ; మేడమీది గదిలో పడక్కీ ఏర్పాటు చేసుగున్నాం. వీధి కెదురూ కిటికీ చేరికా యెలాగున్నా తప్పలేదు.

మొదట్లో తెలిసిందిగాదు. “దెయ్యంలా ఎప్పుడూ అక్కడే నిల్చుంటుంది; చూద్దురూ! మ రేం ప నీ పాటూ లేనట్టుంది!”

అని రాధ అసహ్యం ప్రదర్శిస్తూ చెబితే కుతూహలంకొద్దీ చూసేను. ఎదురింటమ్మాయి—నిజంగానే—పొద్దున్నా,

ఎండవేళా, అలపొద్దూ సాయంకాలమూ, అఖరికి మాటు మణిగేదాకానూ, అక్కడే_ ఎదురుగా నించునేది; కాకపోతే వేళని బట్టీ పీలుని బట్టీ స్థలం మారేదేమో గాని, కనబడేటట్టుమాత్రం నించునేది;

"బొత్తిగా దెయ్యంలా లేదు రాధా? లక్షణంగా వుంది; పదిహారేళ్ళ పడుచు సుమా!" అని నేనంటే; "పోనిద్దురూ, ఆ ముక్కూ అదీనూ!_" అంది రాధ. కొట్టొచ్చినట్టు కనబడిపోతూ ఉండడాన్ని గాబోలు, ముక్కుని గురించి చెప్పక పోవడం అసాధ్యమైంది రాధకి; అయితేనేం_తప్పు పట్టడానికి ఏమీలేదు; అందుకని అవక తవక పోలిక ఏదీ తేనూలేకపోయింది.

స్కూల్లో అష్టే వనుండేది గాదు నాకు; పైగా హెడ్మాష్టరు ఆ 'సమదీయుడు.' అంచేత ఎక్కువకాలం ఇంటి దగ్గిర గడపడం పడేది. ఈ ఎదురింట మ్మాయి ఏ కిటికీ దగ్గిర నే కూచుంటే ఆ కిటికీలోంచి కనబడేటట్టు నిలబడేది. అదీ వ్యాపకం కింద గాకపోయినా 'చూదాం' అన్నట్టుగా నేనున్నూ కిటికీ దగ్గిర కుర్చీ వేసుకునేవాణ్ణి. హటాత్తుగా మా రాధొచ్చి "ఏమిటి చేస్తున్నారండీ?" అనంటే, "ఏమిటుంది?_మా ఫ్రెండూ నేనూ ఊసులాడుకుంటున్నాం_" అని నవ్వేవాణ్ణి_మా రాధ నా నవ్వు పంచుకునేది.

ఎవర్నీ అడక్కుండా గమనించిన విషయాలివి: వాళ్ళమ్మగారి పుట్టిల్లది. తాతగారూ తల్లీ కూతురూ వున్నారు. మేడమీద ఓ వాటా, కిందని ఒహాటీ అద్దెకిచ్చి, మిగిలిపోయిన వాటాలో వీళ్ళున్నారు. సుబ్బలక్ష్మి నాన్నగారై వుండాలి; ఒకాయన మల్లుపంచే, కళ్ళాల్చి కట్టుకొని మూడేసి రోజుల కోసారి ఎవరో షావుకారు జీపులో సాయంకాలం పూట వొచ్చి మర్నాటి పొద్దుట ఆ జీపులోనే హడావుడిగా వెళిపోతాడు. పదహారు, పదిహేడేళ్ళున్న మా ఫ్రెండుకి చెల్లెళ్ళూ తమ్ముళ్ళూ లేరు; అన్నలూ అక్కలూ వుండడానికి వీల్లేదు; వాళ్ళమ్మ వయసునిబట్టి తల్లీ కూతురూ ఒకరి కంటె వొకరు నాజూగ్గా ఏపుగా పుష్టిగా వుంటారు. ఇహ ఆవిడ _ పీలును బట్టీ అవసరాన్ని బట్టీ వీధిగుమ్మంలోకి రావడంతప్పిస్తే మిగతావేళంతా ఇంట్లోనే. మరీ పొద్దున్నే కడిగిన గుమ్మంలో ముగ్గు వెయ్యడానికో మారూ, మధ్యాన్నం భోజనమైపోయాక చీపురుపుల్లతో పళ్ళు గొలుక్కుంటూ ఓ మాటూ, రాత్రి సద్దుమణిగేక తలుపులన్నీ వేసున్నాయో లేదో చూడ్డానికి వోమాటూ ఆవిడ యివతలి కొస్తుంది. సరే_కూతుర్ని స్నానానికి లెమ్మనీ, భోజనానికి రమ్మనీ, పక్కేసుకోమనీ, మంచం ఎత్తమనీ చెప్పడానికి వొస్తూంటుంది. అప్పుడప్పుడు సుబ్బలక్ష్మి వాళ్ళ తాతగారూ యివతలే పడుకుంటారు. రోజూ, రాత్రి చాలా సేపటి

వరకూ కబుర్లు చెప్పుకుని వాళ్ళమ్మ మాత్రం ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ లోపలే ఎప్పుడో 'సెలవు' లో వున్నప్పుడుతప్ప ప్రతి శనివారం మొదటాట సినిమాకి మాత్రం విధిగా వెళతారిద్దరూ అంచక్కా ముస్తాబైపోయి.

అనవసరమే; కాని ఇంకా ఎక్కువ వివరాలే సేకరించవలసింది; నా కున్నపాటి కుతూహలంతో. ఇంతకీ నాక్కావల్సిన జవాబులు దొరకనేలేదు.

అవధులు లేని అనుభవం; రాధకి నేనూ, నాకు రాధానూ అయితేనేం_! మంచంమీద ఏటవాలుగా ఏ పుస్తకమో చూస్తూ పడుకున్నా, కుర్చీలో యాదాలాపంగా చేరబడి కూచున్నా, వరండాలో పిట్టగోడ వానుకొని నిలబడ్డా, టేబిలు మీది రేడియో ట్యూన్ చెయ్యడానికి వంగినా___తనుగూడా తదనుగుణంగా, నాలుగడుగులు జరిగి, దృష్టి సరికట్టే యీ పదహారో వన్నె పడుచుదనం, రెట్టింపు వయసుగల నాలోనీ, నా అనుభవాన్ని పసిగట్టిన రాధలోనీ కొంత 'కలవరం' తెచ్చిందని వొప్పుకోడానికి నాకు మొహమాటం లేదు. అవును; స్వల్ప విషయానికి ఎందుకూ, అబద్ధం?

"మళ్ళీ పంచె కట్టేసుకుంటున్నారూ, బజారికి వెళ్ళనుంటూవుంటేనూ!" అంటూ రాధ వీధిగదిలో కొచ్చింది.

కిటికీ వేపుతిరిగి వున్నవాణ్ణి యిటు చూసేను. రాధ చకచకా కిటికీ దగ్గిర కెళ్ళి నిలబడింది. ఎదురుగుండా సుబ్బలక్ష్మి నిలబడితే ఇటే చూస్తున్నదని గమనించింది.

నాకు నవ్వొచ్చింది.

"నువ్వు మళ్ళీ వొచ్చి లోపలి వ్యవహారం వో కొలిక్కి తెస్తాన్లే_" అన్నాను నవ్వుతూ.

"ఊరుకోండీ_ఏమిటా మాటలు?"

"ఇంతదాకా వొచ్చేకెలా వూరుకోడం. గెల్చేనా, "స్వర్గం!"___మరో నెల్లాళ్ళు అక్కడే వుండిపోమని నీకు లెటర్ రాసేస్తాను. వోడేనా, ఆస్పత్రినుంచి నీకు టెలిగ్రాం ఎలాగూ వొస్తుంది!"

"ఇదుగో___" అని చెయ్యాచి, "నోరు మూసుకుంటారా, లేదా" అంది రాధ; ప్రణయకోపం నవ్వులోకి మారుస్తూ.

"కానీ, కొంత అనుభవమేనా అవుతుంది!" అని నేను వీపు వట్టినట్టు నటించేను.

రాధ కిటికీ మూసింది.

కిటికీ తలుపులు
కిర్రున మూసి
గడగడ సొరం చదవాలా;
హృదయకవాటం
చర్రున తీసి
గబ గబ భావనె చేరాలా...? పోనీ

నువ్వేచెప్పూ. పెళ్ళీడు పిల్లని అలా యివతల వొదిలేసి ఆ భార్యాభర్తలిద్దరూ......? ఏమేనా న్యాయం

వేస్తున్నారంటావా, వాళ్ళు? ఎంతకాలమని ఆ తాతగారి దగ్గిర రాజకుమార్తెల కథలు విని వూరుకుంటుంది పాపం ఆ పిల్ల?— నువ్వేన్నా చెప్పు; నాక్కష్టంగా ఉందినుమీ. చూస్తూ వూరుకోడం!" అన్నాను సంచి తీసుకుంటూ.

'ఛీ—బొత్తిగా బరితెగించేసే రేమిటీ!' అంది రాధ ముక్కుమీద వేలేసుకుని.

మర్నాడు—అంటే ఆ సాయంకాలం రాధ వెళుతుందనగా పొద్దుట—

"ఏమండీ రాధమ్మగారూ, గోంగూర రాస్తే చెప్పమన్నారు గదండీ—" అని మెత్తటి గొంతుక వినబడింది. అంత తియ్యటి గొంతుక రేడియోలోఅయినా చాలా అరుదుగా వినిపిస్తుంది.

తలుపుతీసేను. ఎదురింటావిడ; సుందరమ్మగారు.

ఆవిణ్ణి నేనంత దగ్గిరగా చూడ్డం అదే మొదటిమాటు. అలాగే నిలబడి పోయేను,? తప్పుకోవడమేమరిచిపోయి.

ఓ నిమిషం అయ్యేక పక్కకి తప్పుకున్నాను.

సుందరమ్మగారు చాలా సిగ్గుపడిపోయి చీరతాలూకు ఏదోగజం పైపు చుట్టూ తిప్పి ముందుకి తెచ్చుకుంది. ముందేతిగాజులు గల గలా చప్పుడుచేసి కిలకిలా నవ్వేయి; తళుక్కున మెరిసి.

మొహం పక్కకి తిప్పుకున్నాను.

ఆవిడ తిన్నగా ఇంట్లోకి వెళిపోయి, మిగిలిన రెండుగదులూ, చూసేసి బహుశా స్నానాలగదీ మేడగదీ చూసేసి ఇవతలి కొచ్చేస్తున్నాది.

రాధ కన్పించలేదన్నమాట.

"మీ ఆవిడ లేర్టండీ, ఇంట్లోనూ—!" అందావిడ; మధ్యగదిద్వార మవతల నించొని.

"ఉండాలే!" అన్నాను.

"మంచివారే—ఇంకానయం!" అని నవ్వుకుంటూ వీధి తలుపుతీసి వెళిపోయింది సుందరమ్మగారు.

కొన్ని క్షణాలు పరధ్యానంగా వూరుకున్నా—ఆవిడ మాటతరవాత వేరే చప్పుడేమీ అవకపోడంవల్ల, ఆవిడ గొంతుక మరిచిపోడాని కిష్టంలేనంత మృదువుగా వుండడంవల్ల—ఆ మాట మళ్ళీ మళ్ళీ వినిపించి, ఆలోచన రేపింది.

"మంచివారే — ఇంకా నయం" నా ఒళ్లు పులకరించిందెందుకో.

రాధ పెరట్లోంచొచ్చిన సడైంది.

నాకు ఒంటరిగా ఉండబుద్ధెయ్యలేదు. సుందరమ్మగారన్న మాట మనస్సుని కెలుకుతోంది; వొద్దన్నా మానక. దాంట్లో చాలా అర్థమో సూచనో ఉన్నట్టుంది. మధ్య గదిలోకివెళ్ళేను. రాధ కాళ్ళూ చేతులూ కడిగేసుకొని స్నానాల గదిలోకి వెళదామనిగాబోలు, చీరా అవీ భుజమ్మీద వేసుకుంది; జెడపిన్నులూ,

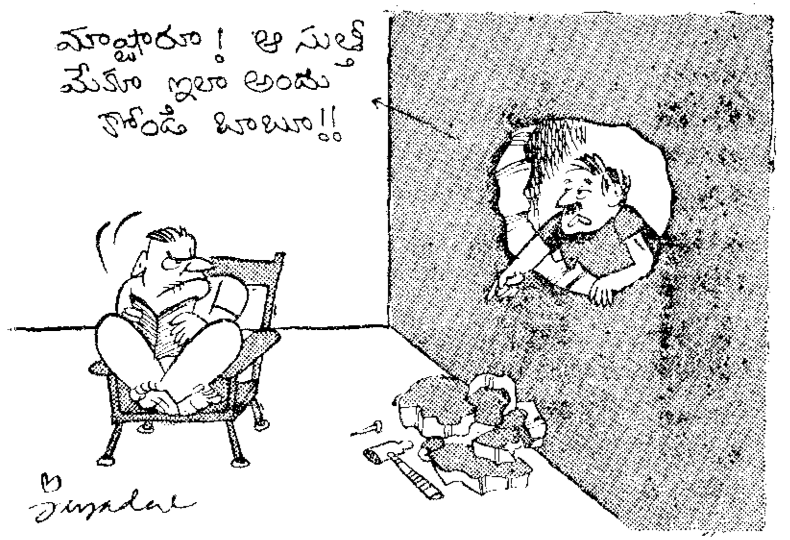

రిబ్బన్లూ తీసి టేబిలుమీద పెట్టుకుంటోంది.

"నీకోసం సుందరమ్మగారొచ్చిందే—" అన్నాను.

"ఏదీ—? అంది రాధ, నా వెనక్కి తొంగిచూస్తూ.

"ఇంకా యెక్కడుంది? అప్పుడే వెళిపోయింది. నువ్వు గోంగూర అమ్మొస్తే చెప్పమన్నావట. వాళ్ళింట్లో ఉంచేను, ఇస్తా...ను వాళ్ళింటికి పట్టికెళదామనా?"

రాధ నాకు చెప్పకుండా ఎదురింటికి వెళ్ళింది...

వాళ్ళ మేడమీది వాటా ఖాళీ అయిందట. దాంట్లోకావాలంటే దిగొచ్చునని చెప్పిందట, సుందరమ్మగారు. మేం వుంటున్న యింటి ఆయన వాళ్ళమ్మాయీ అల్లుడూ కాశ్మీర్నించి ఒస్తారంటూ మేం యిల్లు కాళీచేస్తే బావుణ్ణని అంటున్నాడు. పదిహేనురోజులై రాధ ఆవిడతో చెప్పి వుంటుందనుకున్నాను.

రాధ వాళ్ళక్కయ్య మరిది పెళ్ళికి వెళ్ళింది. ఆ మరుసటి ఆదివారం నేను సామాన్లు ఎదటింట్లోకి మార్పించేను.

* * *

[illegible]లయింది.

"అక్కణ్ణించి దగ్గిరే గదాని మీ అన్నయ్యగారింటికి మాత్రం వెళిపోకుమీ. ఇంక రావాలనున్నా రావడం పడదు; అక్కడే చెట్టైపోతావు—" అని రాధ వెళ్ళేముందు నేచేసిన హెచ్చరిక వృథా

అయిపోయింది. పెళ్ళి ఏనాళ్ళూ వేడుకలూ అయిపోయి, వాళ్ళ అన్నయ్యగారింటికి వెళ్ళేక రాసిందో ఉత్తరం—వెళ్ళేను సుమండీ అంటూనూ.

మళ్ళీ యిప్పుడు—"బాబిగాడు నోటి కొచ్చిన కబుర్లల్లా చెబుతూ ఆడుకొంటున్నాడు. నాన్నగారి దగ్గిరికి తీసికెళ్ళవేమిటని నన్ను సాధిస్తున్నాడు. పాపం వాడికి మిమ్మల్ని చూడాలనుంది. సెలవులేగద; ఓ మాటు బైల్దేరిరండి. ఈ నెల్లాళ్ళూ వుండి యిద్దరం వెళిపోదాం. ఆ గుంటూరు ఎండలూ, హోటలు మెతుకులూ మీ కసలే పడవు. ఇక్కడ చల్లగా వుంది. మా అన్నయ్య మిమ్మల్ని రమ్మని మరీ మరీ రాయమన్నాడు. వొచ్చేటప్పుడు ఎక్కడేనా దొరుకుతే ఓ మణుగు గోంగూర ఓవంద నిమ్మకాయలూ పట్టుకురండి. వెంటనే వొస్తారు గదూ—" అంటూ ఉత్తరం

నాకు కడుపులో తిప్పినట్టయింది. ఇంకా నెల్లాళ్ళు! ప్రాణాంతకంగా వుంది; యిప్పటికేను. పోనీ విశాఖపట్నం వెళ్ళినా బాపుణ్ణిని జూన్లో డిపార్ట్మెంటల్ టెస్టొకటి ఉంది. అదీగాక మా బావగారింట్లో నెల్లాళ్ళుండడం అంటే మాటలు గాదు. కోపం వొచ్చి ఏదో రాసేశాను.

—ఈ యింట్లో దిగిన ముహూర్తం యెలాటిదోగాని ఫలితం మాత్రం బావు లేదు. ఈ మేడమీది గదులూ, వొట్టివేళ్ళ తడకల గాలీ, వెనకవేపుని రెండే రెండు మంచాలు పట్టే డాబా, దాని మీదికి జెబర్దస్తీగా యెదిగిన వేపచెట్టూ, దేనికీ కిందకి దిగక్కర్లేని సౌకర్యాలూ రాధ అనుభవించి ముచ్చట పడవలసింది; ఇంకా అడుగేనా పెట్టలేదు. ఎన్నేళ్ళొచ్చినా, రాధకి 'పుట్టింటి జబ్బూ' నాకు "రాధజబ్బూ" వొదలవుగాబోలు! పుట్టింటికి వెళితే నెలల్తరబడి వుండిపోయి ఉత్తరాలూ, కబుర్లూ, ఆఖరికి టెలిగ్రాములూ లక్ష్యపెట్టదు, రాధ. అదిలేకుండా నాకు తోచదని బాగా తెలుసును. అయినా ఏమిటో, వెళితే వెనకాతలవెళ్ళి తీసుకు రావలసిందేగాని తనంతట తను కదిలిరాదు. ఈ వేసంకాలపు తియ్యటి రాత్రిళ్లు, యీ వొట్టివేళ్ళ తడకల, వేపచెట్టు—గాలులూ ఇలా దండుగైపోతున్నాయని రాధకి ఉత్తరంలో రాసినా పట్టించుగుంటుందా? ఆ మాట కొస్తే ఏ కాలంలోమట్టుకు రాధని విడిచి వుండగలను గనక!

సెలవులూ! కాలక్షేపం లేదు. పరీక్షలయిపోయేయి, ట్యూషన్ కుర్రాళ్ళు లేరు! పుస్తకాల్లో ఎంతకని గడపడం? ఎటూ వెళ్ళే అలవాటులేదు. సినిమాకి వెళ్ళాలన్నా రాధ పక్కనుండాలి. ఏం తోచక ఇంట్లోనే అటూ ఇటూ తిరగడం వ్యాపకమై పోయింది...

—వీధివేపొచ్చి మెట్లగోడ పట్టుకు నించుంటే ఎదురుగుండా సుబ్బలక్ష్మి తన చురుకు చూపుల్తో ప్రత్యక్ష మౌతుంది. ఆ పిల్ల కళ్ళల్లో మెరిసేదాన్ని కాంక్ష కాదనడానికి నేను తెగించలేను—ఆ చిలిపి వయసులోనే, రాధ నాకు భార్య అవడమూ; అయిపోడమూనూ. మౌగ్ధ్యం వున్నా మౌఢ్యం లేకపోడమూ—అందర్నించీ తప్పించుకుందికి నేను బియ్యేడీ నెపంవేసి రాజమండ్రీ వెళిపోడమూ, రాధని నానాట్రిక్కులూవేసి అక్కడికి రప్పించుకోడమూ, కార్యం కాకముందే అకార్యం చెయ్యడానికి తొందరపడిపోడమూ—ఆ నూతనత్వంలో తన్మయం అవన్నీ—ఆ పిల్ల తీవ్రదృక్కుల్లో రూపంపొంది వొద్దన్నా జ్ఞాపక పథాన్ని వెంటాడుతున్నాయి; ఎప్పటికప్పుడు.

—గాలికీ వెలుతురుకీ కిటికీదగ్గిర కుర్చీవేసుకుని పుస్తకమేదేనా తీసుగుంటే ఇదివరకు మేం ఉండే ఎదటింటి మేడ మీద కాశ్మీర్నించి వొచ్చిన ఆ యింటాయన కూతూరూ అల్లుడూ, మేం ఉపయోగించిన గదినే సింగారంగా శృంగారించి శృంగారాన్ని రంగరిస్తున్నారని స్ఫురించి చెప్పకూడని, చెప్పలేని భావం కలిగేది. మధ్య నాకెందుకీయిది?... అని నేను ప్రశ్న వేసుకోడమూ, అదేదో అన్యాయమైన ప్రశ్నలా అనిపించడమూనూ.

—ఇహ, వెనక డాబావేపొచ్చి—స్నానం చేస్తున్నా, బట్టలారేసుకుంటున్నా, సాయంకాలం నీరెండ! చక్కటి కవిత్వంతెచ్చి చదువుకొంటున్నా, వెన్నెల్లో పట్టెమంచమ్మీద పరుపేసుగోకుండా పడుకున్నా, వేపచెట్లాకులు గలగలారాలి గిలిగింతలు పెట్టి తెలివి తెప్పించేదాకా కూడా—కనపడొద్దనుకున్నా కనబడేది—ఇంద్రధనస్సులో రంగుల్లా, ఎప్పటికీ నూతనత్వం వొలికే మా ఇంటావిడ క్షమించండి; మా యింటి గలావిడ!

డాబా కిటువేపున కిందనున్న మెల్లాలోనే గడిచిపోతుంది ఇంచుమించు; సుందరమ్మగారి దినచర్య అంతానూ. అక్కడికొక్కంచెం దూరంగా పెరటి వేపుకి వాళ్ళ కొళాయి ఉంది. వాళ్ళకంటూ వేరే బాత్రూమ్ లేదు. వాకిట్లోకి బకెటూ, బిందీ పట్టితెచ్చుకుని అవతలి తలుపువేసుకుని చెయ్యాలి, స్నానం. ఆ పక్కనే జాపరీ అడ్డం కట్టుకున్న వరండాలో వంట, భోజనాలూ, రాత్రి పడుకొనేటందుకు యీ వాకిట్లోకే మంచంతెచ్చుకుంటుందిసుందరమ్మగారు. అందమే ఆనందమైతే, ఆనందమే బ్రహ్మ అయితే, సుందరమ్మగారు—వాళ్ళ నాన్నగారికెలా తెలిసిందో ఆవిడ కాపేరు పెట్టాలని!—కేవలం భగవత్స్వరూపమై వుండాలి. నాకేం తెలుసును? నావల్లగాదు: ఎదురుగా కనిపించేదాన్ని కుదురుగా కదిలించేదాన్ని మరిచిపోడం—

ముప్పయ్యేళ్ళు వెళ్ళలా ,టు

సుందరమ్మగారికి. వెళితేనేంగాక. పచ్చటి ఛాయా పుష్టయిన నున్నటి వొళ్ళూనూ ఆవిడిది. తెలిసీ తెలియని వయసులో-ఏపదమూడో యేటో-పెళ్ళయితే పదిహేనోయేట దిగిన సద్యఃఫలం సుబ్బలక్ష్మి. ఆ తరవాత మళ్ళీ అవిణ్ణి అలాటి యిబ్బంది పెట్టకుండా వుంచిన వాళ్ళాయనకి నా హృదయపూర్వకమైన ధన్యవాదాలు (ఆయన్ని నేను పరిచయం చేసుగోలేక పోయినాను)

అలాటి నాజూకైన మనిషి-అంత తీరుగా ముస్తాబై పోయిందన్నా, కూతురు ఏమాత్రం అశుభ్రంగావున్నా ఓర్చలేక పోయిందన్నా, మొగుడంతటివాడ్ని కేవలం లెఖ్ఖప్రకారం నడిపింపుతుం దన్నా నాకేమీ ఆశ్చర్యం లేదు; ఎంతో అంత మెచ్చుకున్నాను. భూమికి జాని డెత్తేవుండి, అయితే రోళ్ళలాగా, లేక పోతే శవాల్లాగా అయిపోయి, అన్ని వేపులా గిడసల్లా వేళ్ళాడుతున్న పిల్లల్తో, ఎవళ్ళకోసమో బతుకుతున్నట్లు కనబడే ఆడవాళ్ళని నేను చాలా సంసారాల్లో చాలామందిని చూశాను. వాళ్ళ దృష్టిలో శుభ్రంగా వున్న స్త్రీలంతా వేశ్యలు, శృంగారం మహా పాపమూనూ. వాళ్ళకి నా నమస్కారం, ఎందుకంటే వాళ్ళు సుందరమ్మగార్ని కనిపెట్టి వెంటాడి మాట్చేసేటంత అన్యాయానికి వొడిగట్ట లేదు; ఎలాగో నా కావిణ్ణి మిగిల్చేరు అంతే చాలు.........

సుందరమ్మగా రొచ్చింది. మంచం మీద చెయ్యాన్చుకొని ఏటవాలుగా శేష తల్పశాయిలా పడుకున్నవాణ్ణి తగు మాత్రం సర్దుకుని, మొహం ప్రసన్నంగా చేసుకొని, బుజ్జగింపు గొంతుకలో ధ్వనిస్తూ 'ఓహోహో' ఏమిటివాళ ఇంత మంచిరోజు! మీరే వొచ్చారే-కూచోరూ? అన్నాను.

"మీ కేమైనా న్యాయంగా వుందా? ఏదో సంసార్లూ మంచివాళ్ళూ గదాని యిల్లిచ్చేను. ఇల్లాల్ని పుట్టింటికి పంపించేసి వొక్కళ్ళూ వుంటారనుకోలేదు. ఇంత స్వల్పబుద్ధులనిన్నీ అనుకోలేదు. మీకేం, యివాళుంటారు, రేపోతారు. దానికి బుద్ధిచెప్పవలిసిందిపోయి, అమాయకురాల్ని జేసి నిష్కారణంగా పిల్లదాన్ని చెడగొడుతున్నారు." అందావిడ, దీనంగా.

నేను వుక్కిరిబిక్కిరయిపోయేను. ఇంతవరకూ వొస్తుందని కలగన్నానా? అయినా చెప్పుకోడానికి నాకంతగంటే మంచిసమయం కనపళ్ళేదు. "అబ్బే, పిల్లదాంతో నాకేం పనండీ! నేనటువేపు చూడమే మానుకున్నాను!" అన్నాను.

వీపుమీద రెండో మూడో దెబ్బలు పడ్డట్టున్నాయి—"ఒరే ఒరే—ఏమిట్రా నువ్వూ? — పట్టపగలు నిద్దరపోడమే గాకుండా పలవరింతలుగూడానట్రా? లేలే — యీపాటికి చాలుగాని!"

ఉలిక్కిపడి చూసేను. ఉక్కిరిబిక్కిరై

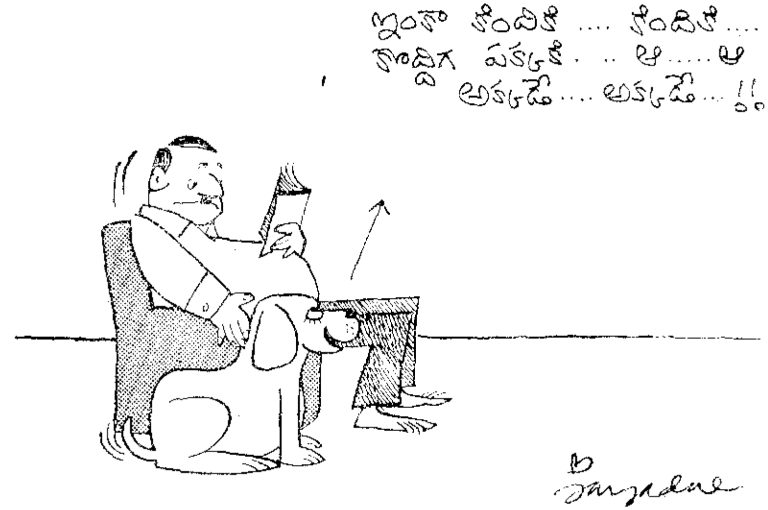

లేచేను. సుందరమ్మగార్లేరు ... నిద్రపోతూ కలా పలవరింతలూనా? శ్రీరాం వొచ్చి లేపుతున్నాడా? బాధగా వుంది; చిత్రంగావుంది.

శ్రీరాం చిన్ననాటి స్నేహితుడు. హైద్రాబాదులో పని వాడికి, వాళ్ళత్తవారు గుంటూరు. కవిత్వం రాస్తూవుంటాడు కూడాను.

"ఏమిట్రా కథ?" అని మళ్ళీ పలక రించాడు శ్రీరాం.

"... నువ్వెప్పుడొచ్చేవు? ఈ ఎండలో వొచ్చేవేం" అన్నాను కూడ దీసుకుంటూ.

"మా శ్రీమతి చిరంజీవులూ యిక్కడే ఉన్నార్రా, సరేగదాని యీ వూరు టి. డీ. సి. ఆఫీసు ఇన్స్పెక్షను ఉంటే ప్రోగ్రాం వేయించు కొచ్చేను రావడమేమో ప్రొద్దున్నే వొచ్చేను. మా మామగారిల్లు తాళంవేసున్నది. ఏ మంగ గిరో, కాకానో వెళ్ళుంటారుగదాని మళ్ళీ ఆఫీసులో కనపడివెళ్ళేను. అప్పుడ చెప్పేడు. పక్కింటాయన తిరపతిలో అదెవరికో పెళ్ళి, అక్కడికి వెళ్ళేరం టూను. ఇహ తప్పదని మీయింటికి వచ్చేశాం. నువ్వు ఆ యింట్లోగదూ ఉండేవాడివి!... బ్రహ్మచారి బతుకు అఘోరిస్తున్నావా?"

చట్టా చూసేను. పెట్టె బెడ్డింగు ఫ్లాస్కూ—సరంజాం అంతా వొచ్చింది ఆమూల పెట్టించాడు. రాధరాసిన ఉత్త రమూ జవాబుగా నేను రాసిందీ ఎగి అక్కడపడ్డాయి. వీడు చూసే వుంటాడ అనుకున్నాను.

"జవాబు చెప్పవేమిటీ! మిట్టమధ్యాహ్నమప్పుడు నిద్దరేమిటి, ఆ కలేమిటి, ఆ పలవరింతలేమిటి? నా చెవినికూడా పడీ—పదినిముషాలైంది నేనొచ్చి. ఏ చప్పుడు చేసినా లేవకుంలేదు, నువ్వు. ఉండుండి స్పీచి మొదలెట్టేవు. ఇహ అది వింటూ కూచోడం బాధగా వుంటుందని లేపేను"

"ఫోంచేశావా?"

"చేసేను. ఇంకా వెర్రివెధవ ప్రశ్నలు మానేదు నువ్వు. అదిగెయ్యి గబగబా. ప్రయాణం బాగుందా, కులాసాగా వున్నావా, పిల్లలెందరూ—అప్పటికి నీకు తృప్తిగా వుంటుంది—నీకొచ్చిన కలేమిటి, అందులో హీరోయిన్ ఎవరూ అని అడుగుతూవుంటే అవన్నీ ఎందుకురా యిప్పుడూ?"

మొత్తంమీద మర్నాటి సాయంకాలం లోపుని కాపీతీసేడు శ్రీరాం. సుబ్బలక్ష్మినీ సుందరమ్మగార్నీ చూపించేను కూడాను. ఆ రాత్రి అన్నంతిని పడ్డాం చర్చలో.

"ఏమేనా అనుభవాలూ అవస్థలూ కంప్లీటు చేసేవుట్రా మరీ?" అన్నాడు శ్రీరాం.

"అంతే?"

"అంటే యేమిటి, నీ మొహం!— నీ ఎదురుగుండా ఏ పొరపాట్నో అజాగ్రత్తగా శృంగారచేష్ట చేసిన ప్రతి ఆడదీ నీకు వశమైపోతుందనుకున్నావుట్రా? దానికెంత తతంగంవుంది! ఎన్ని నిచ్చెన్లు, ఎన్ని పాములు! అసలు అవస్థలేవున్నాయిగదుట్రా, వినుగేసినన్నీ! చూడ్డం, దగ్గరిగా చూసుకోడం, మాటాడుకోడం, స్పృశించుకోడం. మళ్లీ ఇష్టమైన విషయాలమీద చర్చా, ఇలాటివి ఎన్ని వున్నాయి, ఎంతకథ! ఇన్నీ అనుభవించి కొసకి వెళ్తేగద, శృంగారానికి పరాకాష్ఠ అయిన పరకీయానుభవం ప్రాప్తించడం. అంతేకాని అణాయిచ్చి కూరకొన్నట్టూ పదిరూపాయలుపెట్టి వడుచుదాన్ని కొనుక్కున్నట్టూ సుళువనుకున్నావుట్రా?"

"ఏమో, నా కవన్నీ తెలియవు. అనుభవానికి యనాలిసిస్ ఏమిటి! నీట్లో యీదే వాళ్ళందరికీ అర్కిమిడీస్ సూత్రం వొకటుందని తెలియాలా?

"ఇదొక పోటీలా వుండిరా, వీళ్ళిద్దరికీనూ. వీధిలో కూతురూ, పెరట్లో తల్లీ ... మంగళారం రేడియోలో గంటసేపొస్తాయిగదా, తెలుగుపాటలు! రాత్రి ఎనిమిది కాకముందే ఫోంచేసి వచ్చేస్తుంది సుబ్బలక్ష్మి. కిందవాటాలోఉన్న వాళ్ళ చిన్నబ్బాయిని తీసుగుని, ఆ కుర్రాడు యీజీచైర్లోనూ, సుబ్బలక్ష్మి పేముకుర్చీలోనూ, నేనుమంచమ్మీదానూ. కొంతసేపు వున్నట్టుండి ఆ కుర్రాడు కుర్చీలోనే నిద్దరపోయీవాడు. అప్పుడు చూడాలి. సుబ్బలక్ష్మి వుషారు. ఓ పైట సద్దేసుకోడం గాదు; ఓ పక్క తాళం వెయ్యడంగాదు! కూడా పాడడంగాదు: మధ్య మధ్య ... అబ్బా మంచి పాటం

దోయ్! అంటూ అరుపులూ గెంతులూ గాదు. మత్తెక్కినట్టు వుంటుంది. ఆ గుంటాసూ నేను తనవేపు ఎప్పుడు చూస్తానా అన్నట్టు నావేపేచూస్తూ కూచునేది—నేను చూడగానే ఆ పిల్ల నవ్వుతాటి నవ్వు మంచి అనుభవమున్న సినిమాస్టార్లకి చేతకాదు. నువ్వెన్ని చెప్పారే—అనుభవానికి అనుభవమూ! కట్టుబాటుకి కట్టుబాటూ వున్ననాడు—చిన్నపిల్ల—ఏదో సరదా, అని సరిపెట్టుకుందికీ వేల్లేకుండా ప్రవర్తిస్తుంది. అంత ఆరితేరిపోయింది, కవ్వించడంలో ఆ పిల్ల!"

"అసంతా నీలో వేడేనేమో!" అన్నాడు శ్రీరాం చల్లగా.

'సరే!' అదలావుంచు. పెళ్లాలయింది గదూ. అద్దె పుచ్చుకోమని కూతుర్ని పంపదు. సుందరమ్మగారు అద్దెపుచ్చుకోడానికేగాదు! బజారులో శాస్త్ర మొగాడు వెళ్ళి చెయ్యవలసిన పనుంటేచాలు డబ్బు పుచ్చుకు చక్కావచ్చి మాంఛి గుంభనగా పూర్త్మాయిస్తుంది. అతడికి తెలుసును: ఆవిణ్ణచూస్తే మొగాడు పిచ్చెత్తిపోతాడని. నామట్టుకు నాకు, ఆవిడ గొంతుకలోంచి "మేష్టారూ, తమరు తొందరగా ఆత్మహత్య చేసుకుంటారా" అని వొచ్చినా సరే, ఈ మిఠాయితినరూ మీ కోసం చేసేనూ," అని వినిపిస్తుంది. మనకి యిష్టమైన వాళ్లు మన్ని పేరుపెట్టి పిలిస్తే హాయిగా వుంటుంది. అందరికన్నా మనకి భార్యలంటే ఇష్టమైనా వాళ్లు మన్ని పేరుపెట్టి పిలవడానికి వీల్లేదు. ఏం ఖర్మో! ఆవిడ నన్ను నోరారా పేరెట్టి పిలవడమూ నేను కరిగిపోవడమూ నాకొక విశిష్టమైన అనుభవం.—ఇహ — ఏదో సందర్భంచూసి చేతికే అందిస్తుంది డబ్బు! తనకేదేనా తెమ్మని పురమాయించినప్పుడు, నేనిచ్చినా చేత్తో చే పుచ్చుకుంటుంది. అక్కడికీ నేనంటూనే వుంటాను. అలా బల్లమీద పెట్టండి అని. కాయితాలు గదండీ, ఎగిరిపోతాయి! అంటూ చేతిలో పెడుతుంది. యధాశక్తి, చెయ్యి తగిలిస్తుంది. వెళ్లేటప్పుడు వెనక్కి తిరిగిన మనిషల్లా ఒక్కసారి పక్కకి తిరిగి — మర్చిపోరుగదూ! అంటుంది. నేను మరిచిపోనని ఆవిడకి తెలీకకాదు; పక్కవాటుగా చూడాలి, నేనావిణ్ణి! ఆ అవకాశంయిచ్చి మరీ వెళుతుంది.—ఇంతెందుకు? ఆవిణ్ని చిన్నతనంలోనే చూసే అదృష్టం లేకపోయిందే అని అవి విచారం కలుగుతుందిరా, అప్పుడప్పుడూ ..."

శ్రీరాం నవ్వేడు. "మొత్తంమీద మంచి పాకంలో పడిందిగదూ. ఇంతకీ తల్లా, కూతురా, నీ నాయిక? ఎవరితో "ఏర్పాటు చేస్తున్నావు కథ?"

"లేదురా, మాటవరసలో నే వుందింకా—"

"పోనీ మాటవరసకే చెప్పు. ఏదో ఆనందిస్తాను.

"నువ్వు చెప్పూ. అందానికి వయ

సుకీ పోటీ దేన్ని ఎంచుకోవాలంటావు?"

శ్రీరాం మళ్లీనవ్వేడు. "వయసు వయసంటున్నావు. వయసుగురించి నీకేమిటి తెలుసును? "

"తెలిసేదేమిటి ?_ కూతురు పదహారేళ్ళ పడుచు, తల్లి ముప్ఫయ్యేళ్ళ ప్రౌఢ _"

"అబ్బో అబ్బో! _వాళ్ళ వయసులు గాదోయ్, నేనడిగింది ! శృంగారానికీ వయసుకీ సంబంధం ఎంతవరకు ? . . నీ కిందులో ఏబీసీడీలు కూడా తెలియవురా ! ఇరవైఏళ్ళ లోపుని శృంగారమేమిట్రా, ఇరవైదాటాకే, ఏదైనానూ.'

"ఆ మాట నీ చేత అనిపిద్దామనే చూస్తున్నాను" అన్నాను. _నిజానికి సుబ్బలక్ష్మిమీద నాకిప్పుడున్నది పితృభావమేగాని మరోటిగాదు." అని వొప్పుకున్నాను.

"తెలివైనవాడివే! ఎలాగయితేనేం; పెళ్ళికానిపిల్లతో అయితే అదో లేనిపోని తంటాకూడానూ," అని శ్రీరాం అవలించాడు.

* *

పదిరోజులు గాలేదు, అంతకిముందు రోజుని రెండోఆట సినిమాకెళ్ళి ఆలస్యంగా వొచ్చి నిద్రపట్టక నానా అవస్థా పడ్డంవల్లగాబోలు, పొద్దున్న ఎనిమిదైతేగాని లేవలేకపోయేను.

ఆపాటివేళకి రోజూ పక్కతోముకుని స్నానంచేసేసి కాఫీ పుచ్చుకుని, యీజీ చైర్‌లో కూచునేవాణ్ని. ఆవేళ బ్రష్ మీద పేస్టువేసుకుని వెనక డాబామీదికి వెళ్ళాను. బద్ధకం ఇంకా వొదల్లేదు.

అప్రయత్నంగా కిందిమెల్లాలోకి చూసేను. అక్కడ నాకగ్గనపడినదృశ్యం వొక్కసారి మత్తు వదలగొట్టింది.

వెయ్యి కిరణాలచుట్టూ పరుచుకుని వుదయిస్తున్న సూర్యుళ్లా నునుకాంతితో, దగ్గర వర్ణాలు సూచిస్తూ విశాలమైన గుడి కట్టిన చందమామలా నిండైన నున్నని శరీరంతో, సుందరమ్మగారు సగ్నంగా తలంటుకుంటూ కనిపించింది.

పురుషుడెవరో తన దేహాన్ని అనాచ్ఛాదిత స్థితిలో చూస్తున్నాడని మూసివున్న కళ్ళకికూడా ఎలా స్ఫురించిందో _ఏమో_ఒక్కసారిగా ముడుచుకుపోయి అటువేపు తిరిగిపోయింది, కూచుని, సుందరమ్మగారు.

"నీ గురుభాస్వట్ఘనమ్ము క్రొమ్ముడియు మూకుం జాలవే, గంగ కద్దరి మేలిద్దరి కీడునుం గలవే యుద్యద్రాజబింబాననా_?" అని ఆవిడకి వినిపించేలా చదివి ఎందుకో అక్కడ వుండలేక అలాగే వెళిపోయా నింట్లోకి.

పనులన్నీ ముగించుకుని ఆలోచనలో పడ్డాను. గిహొర్డుమెంటల్ చెట్టు నెల్లాళ్ళంది ఇంక. ఆ పూసే వొద్దనుకున్నాను. వెలిగిపోయిన వెయ్యిదీపాలూ ఒకే వస్తువుని చూపిస్తున్నాయి. దాన్ని

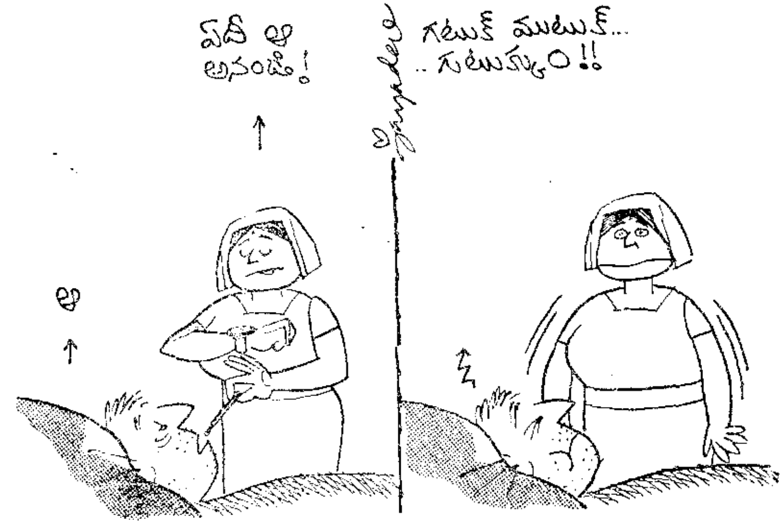

హస్తగతం చేసుకోవాలని తీర్మానించి ఉపాయాన్వేషణ చేస్తున్నదీ మంత్రివర్గం.

నోటికి పాటలు పాడమనీ, చేతికి లేఖలు వ్రాయమనీ, కళ్ళకి అందాన్ని దిద్దుకోమనీ_యిలా_అన్ని ఇంద్రియాలకూ తలా ఒక ఆజ్ఞ జటీవాజా అయిపోతున్నాయి. కాలం నిల్చిపోయినట్టు గడుస్తోంది. ఆకలిదప్పుల కతీతమైన జుత్పిపాసలేవో సరాళ్లో ఆపలేని వేగంతో ప్రవహిస్తున్నాయి. ఒంట్లో పేరుకొంటున్న వేడికి దైట ఎండవేడి తెలియడంలేదు. తీసిన పుస్తకమల్లా శృంగార రసకావ్యంలా గోచరిస్తోంది.

హఠాత్తుగా గుమ్మం దగ్గిర చప్పుడైంది. తలెత్తి చూసేను. సుందరమ్మగారు ! ఈమాటు నిజంగానే వచ్చింది. కాని ఈ వేషమేమిటి?_ అయితేనేం! ఎప్పటి చక్కదనమే!

కప్పేస్తున్నకొద్దీ మరింత ప్రస్ఫుటంగా కనబడ్డానికి వెనకాడని అవయవాల్ని మెత్తటి ఆ నారచీరతో కప్పేద్దామని వ్యర్థప్రయత్నం చేస్తోంది సుందరమ్మగారు.

"ప్రాణాంతకంగా వుందమ్మా ఈ కాకుల్తో_వెండిగిన్నె యెత్తుకొచ్చింది_ పోయి తీసుకుంటానందోయ్_" అందావిడ, లోపలికి దారితీస్తూ.

"అవశ్యం_ఉండండి నేనూవొస్తాను. పట్టుకు పారిపోయిందో ఏమిటో యీపాటికి_" అంటూ వెళ్ళాన్నేను.

వెనక డాబామీద_ పేరుకుపోయిన నెయ్యి సహాందాకావున్న చిన్న వెండి

గిన్నొకటి ముందుంచుకొని_కాకాసురుడు కొసిరి కొసిరి భక్షిస్తున్నాడు...ఎందుకో, సృష్టిలో పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతం యీ పరధనాపేక్ష !

ఒడుపుచూసి కాకిని బెదిరించేను. సందట్లో గిన్నొదిలి కాకి తుర్రుమంది. నేను తీశానది.

ద్వారందగ్గిర నిలబడి సుందరమ్మ గారు చిరునవ్వు నవ్వుతున్నది. నేను మంచుముద్దలా అయిపోయి కరిగి నీరూ అయిపోతున్నాను.

"ఓ పట్టాన చిక్కదండి_ కాకి చేత పడితేనూ" అంది సుందరమ్మగారు; వీణమీటినట్టు.

"అంతా మన్లోనేఉందండీ జాగ్రత్తగా తరిమేస్తే గిన్నెపూను మరిచిపోతుంది. తొందరపడితే గిన్నె పట్టుకుపోతుంది"

గిన్నె చేతి కందించబోయినాను.

"అట్టా వుంచండి..." అందావిడ.

నేను పొడిగా నవ్వేను. "మడి గట్టుకున్నా రేమిటందోయ్?"

"అవునండీ_యివాళ ద్వాదశిగా... ఏమిటి రాధమ్మగారు పెద్ద క్యాంపే వేసేసిందే!"

"మరేనండి, మా చెడ్డ బాధగా ఉంది_"

"ఉత్తరమేమన్నా వేసిందా?"

"ఆఁ నన్నే రమ్మని రాసింది!"

"ఇహనే; పొండి!_ అడ్డం లేవండి, వెళ్ళాలి."

వెళ్ళింది...

"సుందరమ్మగారూ, నన్ననుగ్రహించరా?"

"మీరు సరే నంటారనే, యిలా కాచుకొనున్నాను..."

"నా ఉద్దేశం మీకు తెలుసును. మీరేమంటారో నాకు తెలుసు. ఇంకా ఈ ఆలస్యం, ఈ కత్తిలేనికోతా ఎందుకూ? చేతల్లోనేగాని మాటల్లో చెప్పుకోలేని బాధ యిది. బాధపెడుతూ, బాధ పడుతున్నానని గమనిస్తూ కూడా చూస్తూ ఊరుకోడం ధర్మంకాదు మీకు."

ఇలా రకరకాలుగా ఓ అరడజను ఉత్తరాలు_ఒక వాక్యం మొదలు వొక పేజీవరకూ పొడిగిస్తూ_ రాసిపడేస్తూ వొచ్చాను; మధ్యాహ్నం మూడునించి సాయింకాలం అయిదయ్యా లోపని.

ఉత్తరాలు పడేస్తున్నప్పుడు ఆవిడ నన్ను చూడకుండానూ ఆవిడ వాకిట్లో కొచ్చి ఒక్కొక్కటీ పట్టుకుపోయేటప్పుడు అవిణ్ణి నే చూసినట్టు ఆవిడికి తెలియకుండానూ జాగ్రత్తపడ్డాను.

కుతూహలం చావలే దావిడికి. కోపమూ అసహ్యమూ లేవు. అదీ నే గమనించింది.

అయిదింటికి నేను ఆపుచేసిన టపా ఆవిడ ఇంకో అరగంటవరకూ ఎదురు చూస్తూనేవుంది.

* *

రాత్రైంది. పన్నెండు దాటింది.

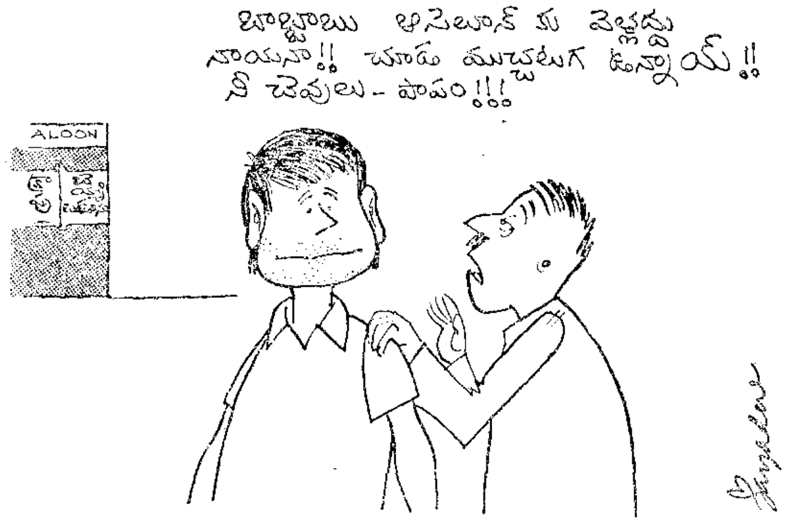

సుందరమ్మగారు కిందివాకిట్లో మంచం వేసుకుని నిశ్చింతగా నిద్రపోతోంది.

సరిగ్గా ఎదురుగా డాబామీద పిట్టగోడ కానించుకుని వేసుకున్న మంచంమీద నేను కూచున్నాను. అర్ధరాత్రి ఎప్పుడవుతుందా అని చూస్తూ.

చుట్టూ తిరిగివెళితే ఆవిడికీ నాకూ యిరవై మేడ మెట్లూ, మూడు గదులూ దూరం.

దూక గలిగితే నిలువున్నర గోడే అడ్డం.

దూకేలోపుని దృష్టిసారించడం మంచిదన్నారు.

అదీ అయిపోయింది.

"మౌనమే అర్ధాంగీకారం. ఆడది ఇంతకన్నా ఎలా చెబుతుందిలే," అనుకున్నాను.

మా బావిగాడి వుయ్యాల మంచం మోకు తీసి డాబా తూములోంచి పోసి, ఇవతలి కొస నా మామంచంకోడుకి ముడెట్టి, దిగేశాను, జాగ్రత్తగా.

మంచంమీద వేసినకాలు కిందపడేలోగా సుందరమ్మగారు కదిలి లేచింది. కాని ఆవిడ అరవకముందే వెళ్ళి ఎదట పడ్డాను. 'దొంగకాదు; నేను_' అన్నాను సన్నంగా.

అంత వెన్నెట్లోనూ ఆవిడ మొహంలోపడ్డ భావాన్ని నేను చదవలేక పోయాను. ఆలోచించుకోకముందే నా మీదికి ఒరిగిందావిడ.

ఇష్టపడిందనుకున్నాను. గుండెలమీద

హత్తుకొని వీపుమీద చెయ్యివేసేను. మరుక్షణంలో తెలివితప్పి యిలా పడిందని తెలుసుకున్నాను.

అలవాటులేని ఆవిణ్ణి అలవాటుగా ఎత్తి మంచంమీద పడుకోబెట్టాను నేను.

మొహంమీద నీళ్ళుజల్లి రెండు నిమిషాల్లో తెలివి తెప్పించాను. మంచంమీద కూచుని ఆవిడ కపోలాల్ని లలాటాన్ని స్పృశిస్తూ— మొదటిమాటుగా— దొంగపని చేస్తున్నానని స్ఫురిస్తే సమాధానం చెప్పుకోలేకపోయాను. ధైర్యం చెప్పుకుంటున్నాను.

బాణంలా లేచింది సుందరమ్మగారు. మూలకివెళ్ళి ముడుచుకుపోయి కూచుంది.

నింపాదిగా నడిచెళ్ళి మోకాళ్ళమీద కూచున్నాను, ఆవిడ కెదురుగా. గెడ్డం కింద చెయ్యివేసి పైకెత్తుతూ "భయం వేసిందా?" అన్నాను, లాలనగా.

నాచెయ్యి తప్పించేసింది; నిమ్మళంగా ఆవిడ, "ఏమిటిలా వొచ్చారు? కలేమో అనుకున్నా. పెద్దకలొస్తే వొళ్ళు తెలియదు నాకు." అని, వొక్క నమస్కారం చేసి, "వెంటనే వెళ్ళిపోరూ?" అందావిడ.

నాకు నోట మాట రాలేదు. మెత్తగా ప్రార్థించడంలో ఆరితేరిపోయిన నన్ను మెత్తదనమే జాలిపడి చేసుకుంటోంది.

"వెళతానుగా— ఒక్కసారి ..." నాకు మాటలు రావడంలే దెందుకో.

ఆవిడ నవ్వుతోంది. "—ఏముంది ఇందులో? కుర్రాడివి గనక తొందర పడ్డావు తప్పు, వెళ్ళిపో. నిచ్చెన యిప్పనా?...ఎంతపనిచేశావు! పొద్దున్నే నీ కాయితాలు తెచ్చి నీకిద్దా మనుకుంటున్నాను...సుఖంగా వుంటుందనుకుంటున్నావా? నాయనా.. లేదు లేదు.. అరిచి నలుగుర్నీ పిలవనా?...పిలవను.అరిచినా ఆడదానికే నష్టం..."నవ్వుతూ మొదలు పెట్టి ఏడూస్తూ ముగించిందావిడ.

"నీకు న్యాయంకాదు. రెణ్ణెల్లబట్టి నన్ను కవ్వించి కాల్చేస్తున్నావు. కుర్రాడి కింద కట్టేసి పొమ్మంటావా? ఏమిటిది—? నీకే తెలుస్తుంది—లే—ఒక్కసారి..."

ఇందాక సునాయాసంగా మనిషినంతా ఎత్తగలిగేనా; ఇప్పుడు ఒక్క చెయ్యి మాత్రం అంతకి ఎన్నోరెట్లు బరువై పోయింది. నా వేళ్ళ అచ్చులు ఆవిడ ముంజేతిమీదపడి కమిలిపోడం ఆ వెన్నెల్లో స్పష్టంగా కనిపించింది.

"నేను నామట్టుకు శుభ్రంగావున్నా నీకే కష్టంగా వుందా?—నువ్వు తొడుక్కోటంలేదూ. తెల్లటి లాగులూ చొక్కాలూ? మా తమ్ముడల్లే వున్నావని కొంచెం చనువుగావుంటే—నీ బుద్ధి కిట్లా తోచిందా?— ఎంత దురదృష్టం! ఎంత పాపం!—వెళ్ళిపోవూ బాబూ?"

ఆ తరవాత నాకు కలిగిన అనుభవం, దాని భావం నేనంత బాగా చెప్పలేను. అదోరకం వైరాగ్యం—బహుశా శృంగార వైరాగ్యమని అంటాడేమో మా శ్రీరామ్.

ఆవిణ్ణి పొందితే ఏముంది. అన్నిట్లో ఒకటిగాక!

తామరాకుమీద నీటిచుక్క — బాహ్య శక్తిచేత చెదరనంతకాలమూ ఆనందదాయకంగా ముత్యంలా మిగిలిపోతుంది. దాన్ని కబళించి ఆ ఆనందం గు... పరుచుకుందామని ప్రయత్నిస్తే మరుక్షణ... అదీ అనంత తటాక జలంలో వ... బిందువు. ఆనందం లేదు; అసలు నీ... చుక్కే లేదు...